

~~5147~~

Урмасбетов. О.

Ш А П К А
Д Л Я
Б У М А Г

197__ год

МАНАСЧЫ ОРУЗБАЙ УРМАМБЕТОВДУН "МАНАС"
ТРИЛОГИЯСЫНЫН БИРИНЧИ БӨЛҮМҮ БОЮНЧА
ЖАЗЫП КЕЛГЕН ЭПИЗОДДОРУНА

РЕЦЕНЗИЯ

О. Урмамбетов "Манас" эпосу боюнча: Манастын төрөлүшү жана балачык чагы, алгачкы эрдиктери /Жылкы тийүүгө келген калмактар менен салгылашуу, Жолой менен салгылашуу ж.б./ жөнүндөгү эпизоддорду жазып келген. Бардыгы беш дептер /373 бет, 11 миң, 720 ыр сабынан турат./

Бул жазылган эпизоддорду башка варианттар менен салыштырып караганда Ысык-Көлдүк манасчылардыкына жакындыгы бар. Бирок окуялардын мотивировкаланышы өзүнчө болгондуктан бир кыйла айрымачылыктар учурайт. Мындай өзгөчөлүктү традиция боюнча "Манас" эпосун баштоодогу Манастын ата-теги жөнүндөгү генеалогиядан эле байкоого болот. Манастын төрөлүшүндөгү Жакып менен Чыйырдынын түштөрү башка Манасчылардыкынан айырмасы бар. Ысык-Көл школасындагы манасчылардын өкүлү болгон С. Каралаевдин вариантында Аккуланы Манаскийин сатып алат. Ал эми О. Урмамбетовдо болсо традиция боюнча Манас менен бир мезгилде туулат. О. Урмамбетовдун бул жазган эпизоддорунда "Манас" эпосунун башка варианттарында учурабаган, "Акбалта кыргыздын колун кураган жери", "Манас менен Эр Көкчөнүн жолугушу" сыяктуу окуялар да бар. Ошону менен бирге көркөмдүк жагы дасыган манасчылардыкындай дурус. Анткени, Урмамбетов өзү элдик эпикалык жанрларды сактоочу жана улантуучу катарында бир канча элдик поэмаларды жазган. Мисалы, "Жаныш-Байыш", "Жоодурбешим", "Күлгакы" "Сейитбек" ж.б. Бул эпизоддордон анын аткаруу процессинде поэтикалык жактан кыйналбай, шыдыр эркин кеткени байкалат. Ошондуктан жазылган эпизоддорго курулай окуяларды кубалаган эпизоддорду эмес көркөм деталдар аркылуу көркөмдөлгөн ~~эпикалык, чыгарманын эпизод~~

эпикалык чыгарманын эпизоддорун көрөбүз.

О. Урмамбетов "Манас" трилогиясынын үч бөлүмүн толук айткан манасчы. Жогорудагы бир-эки эпизод боюнча өзүнчө вариант экен деп айтууга азырынча мүмкүн эмес. Эгерде толук жазылып алынган болсо, эпостун негизги сюжеттик линиясын, эпизоддорун башка варианттар менен салыштырып көрүп, андан кийин өзүнчө ^{кандай} вариант экендигин ишенимдүү түрдө айтууга болор эле. Биздин оюбузча ушул эпизоддор менен алымсынып тим болбостон эпостун калган негизги бөлүктөрүн жазып алуу жагына көңүл бурсак болот.

"Манас" эпосунун проблемалуу маселелерин чечүүдө салыштырып изилдөө максаты үчүн О. Урмамбетовдун бул жазып келген эпизоддору кабыл алууга ~~көңүл~~ арзый турган материал.

Рецензент

Манас секторунун илимий кызматкери

Э. АБДЫЛДАНОВ.

Абдылдаев

11/ май, 1963ж.

Рецензент тов. Абдылдаевга добрый
и сичаго. Цельсобразным признати
указаннае эйзада из зиса -
"манас" в коммюнике десвиф
печатану мерв.

У. Шамшиев

15/IV-63

Ф
Принимать
К. Фрунзе

Утверждаю:
Директор института А. С. Таранов
К. Мав 1963 г.
Подпись

Трудовое соглашение

"14" мая 1963 г. Мы, нижеподписавшиеся, представитель
института Языка и литературы Академии наук Кирг. ССР
в лице тов. Зав. сектора Ч. Диеакешева с одной
стороны, и гр. Урмалбетов Орузбай
проживающий по адресу Ул. Коммунистической 162 г. Фрунзе
Паспорт № _____, выданный _____ год рождения 1927 г.
детей имею шесть, с другой заключили

настоящее трудовое соглашение в нижеследующем

1. Гр. Урмалбетов Орузбай приглашается
в качестве сказителя "Макае"

2. В обязанности гр. Урмалбетова Орузбая
входит зачитать и сдать в ЦНТИЗ 21 издоды из
тjоса "Макае" в количестве девяти (9) тл.

3. Срок работы Работа сдается по одобрению сектора

4. В своей работе гр. Урмалбетов, О. подчиняется
распоряжениям и указаниям сектора тjоса "Макае"

тов. _____ которому сдает работы в установленном порядке.

5. В виде вознаграждения за свою работу гр. Урмалбетов О.
получает по тридцать руб. за одек и 1
своострок в одном и. 1)
после выполнения работы и приемки таковой в соответствии с пунктом 4 настоящего договора.

ПРИМЕЧАНИЕ: 1. В случае непродления договора после срока, указанного в п. 3, таковой аннулируется.

2. На основании Кодекса законов о труде, работающие по настоящему договору не пользуются правом на отпуск или заменяющую его компенсацию.

Подписи: 1. Ауфим 2. Урмалбетов

Подлинность подписей заверяю:

_____ 1963 г. Печать (Подпись)

Баатыр Манас дастанын
 Бадиратын Байтайын.
 Атадан калган салт менен
 элге синген даңк менен
 Эбегимиз барк менен.
 Буун атасы Узгужкан
 Узгужкандан тараган
 Бир бутакте Кыргызкан.
 Кыргыздан уулу Сапаршаа
 Сапаршаадан Алам дейт
 Айтпейин калган Алаштан
 Алты оозомат тарайт деп.
 Анын бири Тарганбек
 Тарганбектен Арстанбек
 Арстанбектен Кымылбек
 Кымылбектен Толокан
 Толокандан Тирекан
 Тирекандан Баракан.
 Баракандан Бойонкан
 Бойондун уулу Талкан
 Андан туулат каракан
 Карагандан тараган
 Нойгут - Ногой эки абаң.
 Ногойдон туулат төрт адам
 Анын бири Бай экен
 Байдын уулу Махынбай
 Махынтын уулу Арманас
 Бууу көтөрүн баатырын.

жердеген жери кез Билас.
 Кармашкани Коң төрө
 Кымылда жок гоң төрө
 Буун атасы суң экен
 Суң кытайдан тараган
 жыйырма жети ууң экен
 Кытайдан башкы мыктыган.
 Бүтү тукуму ууң экен.
 Бир арилы Тылаба
 Тылабадан солобо
 Солободон Соорендик
 Андан тарайт эки тик:
 Алакан кан Азизкан
 Уууңу экен бир тууган
 Ал Алакан канындан
 Алтымыш ууң тууган.
 Ал аламандык тукумо
 салган экен тууган.
 Эң кичиси Коңурбай
 Кымылга аты угулган
 Азизкандан Алмамбет
 мангыз экен атадан
 Кыялы тетир бурчун
 Намырын тетир масаган.
 Бууран экен Биласста
 горо болуп Манаска.